

Secțiunea

**PATRIMONIUL DOCUMENTAR AL BIBLIOTECII
ÎN ERA DIGITALĂ**

The section

**THE DOCUMENTARY HERITAGE OF THE LIBRARY
IN THE DIGITAL ERA**

CZU 027.7(478):001.891

**ALGORITMUL ETAPELOR DE BIBLIOGRAFIERE/
CERCETARE BIBLIOGRAFICĂ/IDENTIFICARE A
DOCUMENTELOR TRADIȚIONALE ȘI ELECTRONICE**

**ALGORITHM OF THE STAGES OF BIBLIOGRAPHY / BIBLIOGRAPHIC
RESEARCH / IDENTIFICATION OF TRADITIONAL AND ELECTRONIC
DOCUMENTS**

Anna NAGHERNEAC¹, Elena SCURTU²

Abstract: În articol este examinată problema metodologiei cercetării bibliografice cu o varietate de metode, reguli și norme, aplicarea cărora asigură succes profesional. Accentul este pus pe cercetarea tematică. Este conturat algoritmul identificării/cercetării tematice a documentelor cu o caracteristică detaliată a conținutului etapelor de identificare.

Cuvinte chee: cercetare bibliografică, metode de identificare a documentelor, competențe profesionale, bibliotecari de referințe, servire informațională

Abstract: The article examines the problem of bibliographic research methodology with a variety of methods, rules and norms, the application of which ensures professional success. The focus is on thematic research. The thematic identification / research algorithm of the documents is outlined with a detailed characteristic of the content of the identification stages.

Keywords: bibliographic research, document identification methods, professional skills, reference librarians, information service

Problema identificării/valorificării documentelor necesare, indiferent de scopuri, obiective este una mereu actuală, discutabilă, fiind în schimbare în funcție de dezvoltarea societății și a științei. Cercetătorii pe parcursul anilor au afirmat de

---

¹ Bibliotecară principală, Centrul de Informare și cercetare bibliografică, BȘ USARB, ana.nagherneac@gmail.com

² Bibliografă, Centrul de Informare și cercetare bibliografică, BȘ USARB, elenagrama@list.ru

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

nenumărate ori că jumătate din cunoștințe rezidă din documentarea bibliografică pentru a cunoaște rezultatele științifice acumulate la diferite momente istorice și a le transmite succesorilor.

Despre identificarea documentelor necesare s-a scris mult și se va scrie încă. În comunicarea prezentă încercăm să conturăm, odată în plus, algoritmul de bibliografiere a documentelor prin prisma metodologiei cercetării bibliografice, care își are secretele, regulile și normele sale, elaborate în timp, utilizate și cizelate în practica de fiecare zi a bibliografilor.

Cercetătoarea rusă Marina Iurevna Nesceret este de părerea că un bibliograf-profesionist în sensul absolut al cuvântului trebuie să posedă nu numai o metodologie de cercetare perfectă, dar să obțină și determinativul „bibliograf cu darul de la Dumnezeu” [6, p. 49].

Bibliografii, bibliotecarii de referințe de succes, de rând cu cunoștințe, competențe profesionale, posedă și gândire logică și creativitate. Dan Stoica afirmă că *Bibliotecarul de referințe este posesor al unei culturi generale solide, cu o foarte bună cunoaștere a instrumentelor de lucru ce pot fi exploatare în biblioteca proprie și cu expertiză în domeniul navigării pe orice căi în afara instituției sale, în vederea găsirii informației* [1, p. 80].

Identificarea documentelor este un proces de combinație bizară a elementelor de logică și paradoxuri, de gândire științifică și imaginație creativă, interpretări critice ale surselor bibliografice ce vor fi consultate și ale documentelor selectate.

Cercetarea bibliografică formează nucleul teoriei bibliografiei. Despre particularitățile acestei cercetări și importanței ei în progresul societății și științei și-au spus părerea savanți-cercetători din mai multe țări ale lumii:

– *Activitatea bibliografică organizată a fost și continuă să fie consistentă, pe toate meridianele, dată fiind importanța ei, nu doar în cercetarea științifică, dar și în organizarea culturală și în viața socială modernă* - afirmă cercetătorul Dan S. Stoica [1, p. 16].

– *Nimeni nu și-ar putea imagina cultura modernă și progresele contemporane ale cercetării în toate câmpurile de cunoaștere după apariția tiparului, fără cercetare bibliografică. Bibliografia este marea creatoare de ordine și de siguranță, care în diferite ipostaze, ghidează și susține toți pașii reconsiderării critice și valorificării trecutului, este disciplina formativă care transmite indivizilor și societății sensurile îngemănate ale valențelor cantitative și calitative ale acumulărilor și ierarhizărilor permanente din sfera intelectuală* – sunt spusele lui Ion Stoica [4, p. 364].

Cercetătorul rus N. Iu. Uliianinskii, încă în anii 20 ai sec. XX, credea că bibliografierea este „o artă deosebită, proprie numai oamenilor aleși, care posedă cunoștințe vaste, memorie perfectă și cunoașterea potențialului documentar național și, desigur, al bibliotecii în care activează” (*Библиографический поиск – это особое искусство, присущее лишь немногим избранным людям, обладающим широтой познаний, исключительной памятью, а иногда и совершенно*

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

особым знанием национальных книжных сокровищ или книжных собраний данной библиотеки) [7, p. 39].

Sub constrângerile contemporane cu o diversitate fără precedent a documentelor, cercetarea bibliografică este mereu în schimbare, integrându-se în forme, produse și servicii noi. Ion Stoica, citat anterior, susține că:

– *Utilizatorului contemporan i se impune cerința de a opera cu elementele unui fel de postmodernism informațional, caracterizat prin existența diferitelor stiluri și forme ale mișcării informației, reflectând atât fragmentarea experienței de cunoaștere cât și ambivalența acesteia. Integrarea tuturor tipurilor de surse, și, în primul rând, a informației tipărite și a celei numerizate, utilizând fondul de convergență pe care îl are totdeauna spectrul documentar, el devenind, poate, cea mai importantă misiune contemporană a structurii infodocumentare. Ele trebuie să reconsidere permanent produsele informaționale din perspectiva integrării acestora în finalități care răspund în mod optim nevoilor [2. p. 84].*

– *Servirea informațională își va atinge scopurile atunci când va asigura adaptarea permanentă a mediului informațional creat de sistemul informațional pentru microambianța informațională a fiecărui om în parte... Un rol important revine lucrătorilor informaționali care vor pune în acțiune cunoștințele metodologice pentru dezvoltarea cercetărilor ulterioare (Информационное обслуживание действительно достигнет своей цели, если обеспечит постоянную адаптацию информационной среды создаваемой информационной системой, к информационной среде каждого конкретного человека... Осуществление этого может в значительной степени содействовать участие в научном процессе информационных работников, вооруженных знанием методических и методологических принципов реализации исследовательской работы [5, p. 6] consideră cercetătorul D. I. Blumenau.*

Reeșind din afirmațiile teoretice și experiența cotidiană a salariaților bibliotecilor încercăm să pătrundem în metodologia activității de cercetare bibliografică de durată care include mai multe procese și pe care le vom pune în discuție în continuare.

Succesul în cercetarea bibliografică se datorează competențelor profesionale, măiestriei salariaților bibliotecilor care însumează un șir de metode euristice și logice demonstrate de aceștia în fiecare zi de activitate.

- **Metoda intuitivă**, care nu întotdeauna se supune determinării. Intuiția, știm noi, reprezintă acea voce interioară, care are la bază capacitatea gândirii de a acumula cunoștințe noi pe baza experienței dobândite anterior și ne face să acționăm fără a ne gândi mult. Unii cercetători consideră că există un element de taină, mistică chiar, atunci când pierdem timp costisitor și nu găsim răspuns la întrebare și la un moment dat printr-o confluență de acțiuni răspunsul este în fața noastră. Metoda intuitivă se soldează cu rezultate, mai cu seamă, într-o căutare faptică: date despre un eveniment istoric, momente inedite din activitatea unei

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

persoane notorii, un fenomen social sau natural... Este simplu și fără dificultăți de a găsi răspuns la cele mai variate întrebări pe Internet, dar se întâmplă că și aici am dat în bară. Exemplu expresiv ar putea fi căutarea deplină a conținutului unui citat și a autorului ei. Vocea interioară ne îndreaptă spre anumite surse consultate de noi anterior (fie operele unui autor, sau culegeri speciale de documente, bibliografii cu adnotări și utilizare abundentă a citatelor pentru fiecare capitol, parte).

- **Metoda tipologică** are drept orientare în identificarea documentelor tipizarea lor (modelul, rețeta). Cel mai optimal model și mai des utilizat este modelul descrierii bibliografice, care conține o totalitate de date despre un document. Vom identifica operele unui autor în cataloage fie tradiționale, fie electronice, documentele editate la o editură sau alta, locul publicării lor, vom efectua cercetări online după cuvinte-cheie.

- **Metoda inductivă.** Pentru a realiza o cercetare reușită bibliotecarul/bibliograful își aprofundează cunoștințele în problemă, stabilește fragmentul surselor bibliografice ce urmează a fi consultate. Inducând, ajunge la concluzia că e bine să se înceapă cu surse specializate de identificare a documentelor, apoi se vor cerceta cele de ordin universal.

- **Metoda deducției** este metoda de gândire logică în care concluzia rezidă din anumite postulate. Prin metoda deducției bibliograful va determina mai întâi sursele universale (bibliograful deduce că acolo sunt înregistrate realizări din toate domeniile), apoi cele speciale.

- Metoda inducției și cea a deducției sunt interconectate, se completează reciproc. În timpul efectuării cercetării bibliografice la o temă sau problemă bibliografii se bazează și pe inducție și pe deducție, trecând ușor de la una la alta.

Din alte metode/acțiuni (în mare parte sunt metode de grupări ale documentelor) care se manifestă în activitatea de identificare a documentelor:

- **Metoda idealizării** prin care se idealizează sursele de informație, care ar permite identificarea perfectă a documentelor. Se întâmplă că idealizarea să se materializeze și că o așa sursă de informare să existe.

- **Metoda asocierii.** Identificarea documentelor (o solicitare recentă) se realizează prin asociere cu identificări de documente anterioare la subiect. Asocierile de felul acesta influențează calitatea și rapiditatea noilor identificări.

- **Metoda inversiei** este utilizabilă, mai ales, la realizarea referințelor de identificare a datelor bibliografice a unui sau altui document: căutări nu după numele autorului (corect ar fi să fie așa, dar din anumite motive numele autorului nu este bine cunoscut sau nu este prezentat corect – lipsește o literă, inversie de litere...), după titlu (titlul poate fi indicat corect sau poate fi și inversat).

- **Metoda categorizării.** Identificarea documentelor se efectuează după anumite categorii ale documentelor: Un exemplu ar fi identificarea documentelor după primul cuvânt al denumirii. Dacă documentul începe cu cuvântul manual, curs, ciclul, schiță, culegere conchidem că este vorba despre cărți.

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

Subiectul comunicării prezente îl constituie, ca atare, cercetarea bibliografică la anumite teme (miezul oricărei cercetări bibliografice), care constituie o comunicare deschisă între surse și activitatea unui cercetător, care are nevoie de ele, bibliografii fiind mediatori. Cercetarea tematică susține cercetările științifice, procesele didactice, activitățile profesionale... Prin această activitate se colectează, se sintetizează, se organizează, se elaborează noi documente bibliografice.

Metodele și procesele examinate mai sus însoțesc activitatea de cercetare bibliografică tematică, în mod special, la etapa identificării/selectării nemijlocite a documentelor. Se ivesc întrebări de precizare mai detaliată a unor documente, de delimitare a unor date faptice, de consultare nemijlocită a textului documentelor, care se găsesc în colecțiile bibliotecilor.

După cum am remarcat mai sus despre etapele cercetării bibliografice am dus discuții în mai multe comunicări. Cea prezentă cercetează problema într-o manieră mai detaliată și mai cuprinzătoare. Vom examina și problema bibliografierii documentelor pentru elaborarea de către salariații bibliotecilor a lucrărilor de proporții destinate satisfacerii cerințelor colective ale utilizatorilor prezente și viitoare. Acestea sunt: bibliografiile, dicționarele, cataloagele, indexurile.

Dialogul/interviul cu utilizatorul bibliotecii este o etapa inițială, foarte importantă pentru startul acțiunii de cercetare cu precizarea unor momente ce vor influența-o în continuare: scopul utilizării informației ce va fi identificată, tipul documentelor ce urmează a fi selectate, perioada de timp a publicării lor, limba scrierii, cuvintele-cheie. Dialogul rămâne deschis. În orice moment al procesului de cercetare, bibliograful va avea nevoie de unele precizări, delimitări care se vor face cu ajutorul utilizatorului.

Este foarte important ca bibliotecarul/bibliograful să fie bine documentat la subiectul cercetării. Pentru aceasta se vor examina documente de referințe, monografii, documente electronice...

Etapa de configurare a resurselor pentru examinare se va face prin construirea unei strategii cu antrenarea gândirii inductive și deductive. Totul depinde de particularitățile solicitării. Dacă utilizatorul urmează să se încadreze într-o cercetare temeinică, atunci se vor cerceta toate sursele posibile (tot spectru de documente), inclusiv și Internetul cu toate ofertele sale (explorarea globală a informației). Așa va fi și în cazul elaborării lucrărilor de către salariații bibliotecilor. Ion Stoica susține că *capacitatea de a distinge și a diseca a bibliografului se exercită pe un teritoriu informațional, cel mai adesea plin de incongruețe, de diversitate și, uneori, de capcane* [4, p. 364].

Aici, ca niciunde, se evidențiază în mod proeminent noțiunile de amploare și profunzime bibliografică, de responsabilitate profesională. Bibliograful va fi garantul în asigurarea cu informație de calitate necesară utilizatorului. Această afirmație este susținută de mai mulți cercetători. M. Iu. Nesceret afirmă că: *Bibliograful-profesional garantează utilizatorului exhaustivitatea, profunzimea,*

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

autenticitatea informației selectate” (Библиограф-профессионал гарантирует читателю полноту и достоверность информации, подтверждая свои гарантии прилагаемым к списку перечнем просмотренных библиографических источников) [6, p. 51].

- *Opțiunea analitică (analiza infodocumentară) se bazează pe o decizie dificilă și plină de responsabilitate, pentru că ea implică un imens consum de resurse și un angajament total din partea autorului sau a echipei de autori - este părerea lui Ion Stoica [4, p. 364].*

Dacă este o solicitare de selecție ocazională a literaturii, se vor consulta sursele cele mai recente (credem că este o prevedere necesară), se va selecta informația în dependență de cerința utilizatorului (literatură numai în limba română, numai monografii, literatura prezentă în fondurile unei sau altei biblioteci, adresele unor linkuri...), dar ea trebuie să fie de calitate.

Cercetarea de identificare a documentelor se va face și în manieră tradițională și, desigur, în context digital. Se vor consulta cataloagele bibliotecii, bibliografiile tipărite, baze de date, repozitorii, cataloage ale altor biblioteci. Paralela între posibilitățile unei biblioteci și cea a Internetului ne face să afirmăm următoarele: Internetul ne oferă posibilități enorme de acces la cultura și știința mondială, dar această informație nu este prezentată/ sistematizată la nivelul dorit. Bibliotecile, însă, oferă utilizatorilor săi instrumente de regăsire a informației bine organizate. Completarea colecției unei biblioteci se face și ea în mod organizat, cu evaluări preventive ale documentelor ce urmează a intra în colecție. O problemă este și limba documentelor din Internet, ea fiind în cea mai mare parte cea engleză și mulți utilizatori mai întâmpină încă dificultăți. Pe de altă parte, viteza prezentării informației recente pe Internet este incomparabilă cu cea a bibliotecilor. În majoritatea cazurilor Internetul asigură utilizatorul cu adnotări, abstracte ale documentelor, în multe cazuri și cu texte, ele lipsind de multe ori în colecția bibliotecilor.

Putem afirma cu siguranță că numai o îmbinare armonioasă a tradiționalului cu digitalul în cercetarea bibliografică va finaliza cu victorie, un argument în plus, în favoare bibliotecilor, fiind și faptul că nu toata cultura mondială a fost până la moment digitizată.

În procesul selectării informației se va ține cont de calitatea ei. Obiectivele calității trebuie să fie mereu în centrul atenției salariaților care efectuează cercetarea. Ion Stoica afirma că *Atenția față de calitate va fi factorul major în situarea fermă a bibliotecilor în centrul revoluției informaționale* [3, p. 173].

Documentându-se la subiectul temei în cauză, bibliograful va ști deja care sunt autorii cei mai rezultați în problemă, care momente din cercetările lor s-au bucurat de succes, în ce surse tradiționale și în ce baze de date au fost publicate. Prestigiul acestora din urmă vorbește despre importanța rezultatelor obținute de anumiți autori.

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

Pentru unii cercetători, să zicem începători, ar fi bine să se colecteze și informație cu rezultate care au provocat recenzii negative. Greșelile altora vor constitui condiții de orientări corecte în cercetările personale ulterioare. Aceste rezultate vor fi evidențiate și la transmiterea finală a rezultatelor cercetării bibliografice utilizatorul va fi informat despre ele.

Pentru elaborarea bibliografiilor de proporții se va colecta doar informație relevantă, dar exhaustivă.

Etapa următoare este cea de organizare/sistematizare (arhitectura finală) a informației selectate. Informația se va prezenta în așa fel ca utilizatorul să se orienteze în ea fără dificultăți. Informația pentru utilizatori concreți se va ordona conform dorinței acestora: ordine alfabetică, ordine cronologică, documente tipărite, documente electronice, tipologia documentelor...

În bibliografii, cataloage, dicționare elaborate de salariații bibliotecilor, sistematizarea se face de la general la particular (*tipul arborescent*), cu capitole și paragrafe. Ca regulă, aceste lucrări sunt voluminoase, cu reflectarea, în măsura posibilităților, a tuturor aspectelor temei, interferențe cu alte științe. Nu va fi doar un utilizator care le va folosi, dar mai mulți, cerințele vor fi la temă, dar configurațiile vor fi diferite. Deci vor fi lucrări cu documente pentru toți.

Transmiterea bibliografiei finale (feed-backul) este însoțită de discuții suplimentare cu utilizatorii, trecându-se în revistă toate nuanțele. Dacă utilizatorul va interveni cu unele propuneri, lucrarea finală va fi redactată, completată...

Evaluarea lucrărilor de proporții elaborate în biblioteci se face prin lansările lor în public cu participarea specialiștilor în problemă și, fără doar și poate, a utilizatorilor. Aici deschis se pune în discuție reușitul și nereușitul, lacunele și realizările, se audiază propuneri de a mai putea schimba câte ceva.

Evaluarea lucrului efectuat este evaluarea competențelor profesionale ale salariaților bibliotecii cu o varietate de tonalități, a măiestriei lor și, ca urmare, a imaginii bibliotecii.

Prezentăm în continuare în formă grafică algoritmul cercetării bibliografice la temă, care ne pare a fi mai elocventă, mai vizibilă, mai lesne de înțeles. (Fig.1)

Cercetare pentru utilizatori	Cercetare destinată concepției bibliografiilor, cataloagelor, dicționarelor...
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dialog cu utilizatorii; studierea aprofundată a temei de cercetare bibliografică (lecturi suplimentare) ➤ Stabilirea surselor de furnizare a informațiilor la temă (tradiționale și online) ➤ Cercetarea propriu-zisă; formarea cuvintelor-cheie, selectarea informației relevante	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Studierea aprofundată a problemei, ținându-se cont de solicitările colective, de actualitatea și importanța lor ➤ Desemnarea unui teren informațional vast, extinderea perimetrului de cercetare prin interferențe cu alte domenii ➤ Cercetarea propriu-zisă: formarea cuvintelor-cheie, selectarea cât mai exhaustivă, dar relevantă a informației

Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie

- Organizarea /structurarea /ordonarea informației selectate: alfabetică, tipologică, cronologică..., redactarea
- Elaborarea produsului final: realizarea indicilor auxiliari: nume, titluri, subiecte...
- Transmiterea lucrării
- Organizarea/ ordonarea informației, utilizându-se cea arborescentă (general-particular), redactarea
- Elaborarea bibliografiei finale
- Lansarea; Feedback-ul

Figura 1. Algoritmul activității de identificare a documentelor

Algoritmul prezentat, desigur, că este un model de orientare pentru salariații bibliotecii în orice cercetare, dar putem afirma că fiecare din subiecți își crează algoritmul său, fără mari devieri de la cel tradițional, dar cu combinații, urzeli neobișnuite în dependență de cunoștințele, deprinderile sale și specificul temei.

Concluzii. Cercetarea bibliografică la temă rămâne a fi un factor important în acoperirea cu informație a cercetărilor științifice, a activităților profesionale, dar pentru popularitate și menținere în timp trebuie mereu să se orienteze spre calitate. Formele și metodele se vor moderniza, se vor rafina, profesionalismul, devotamentul și responsabilitatea vor fi și ele în creștere, ținându-se cont de mișcarea rapidă și cantitativă a informației.

Referințe bibliografice:

1. STOICA, Dan S. *Curs de metode bibliografice de cercetare*. Iași: Ed. Univ. „Al. I. Cuza”, 2000. 108 p.
2. STOICA, Ion. *Criza în structurile infodocumentare*. Constanța: Ex Ponto, 2001. 225 p. ISBN 973-8227-08-9.
3. STOICA, Ion. Numai cercetarea salvează. In: *Biblioteca*. 2003, nr. 6, pp. 172-173. ISSN1220-3386.
4. STOICA, Ion. Rigorile și valențele bibliografiei analitice. In: *Biblioteca*. 2004, nr. 11-12, pp. 365-366. ISSN 1220-3386.
5. БЛЮМЕНАУ, Д. И. Информация – Сознание – Интуиция – Творчество. В: *Научные и технические библиотеки*. 2004, nr. 11, pp. 5-16. ISSN 0130-9765.
6. НЕЩЕРЕТ, М. Ю. О поиске информации и таланте библиографа. В: *Библиотекосведение*. 2003, nr. 2, pp. 49-53. ISSN 0869-608X.
7. УЛЬЯНИНСКИЙ, Н. Ю. Библиографическое разыскание (эвристика). В: *Библиография*. 1929, nr. 1, pp. 38-43. ISSN 0869-6020.